

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE
DE RAAD

ZITTING 2021-2022

18 MEI 2022

STUDIEBEZOEK

**Tweetalige lerarenopleiding in de Erasmushogeschool Brussel
en de Haute École Francisco Ferrer**

SAMENVATTEND VERSLAG

**uitgebracht namens de Commissie voor Onderwijs en Scholenbouw
door de heer Fouad AHIDAR**

Hebben aan de werkzaamheden deelgenomen:

Vaste leden: de heer Gilles Verstraeten, voorzitter, de heer Fouad Ahidar, de heer Arnaud Verstraete, mevrouw Khadija Zamouri

Ander lid: mevrouw Bianca Debaets

Verontschuldigd: mevrouw Carla Dejonghe, mevrouw Soetkin Hoessen, de heer Pepijn Kennis

Dames en heren,

Op woensdag 18 mei 2022 organiseerde de Commissie voor Onderwijs en Scholenbouw een studiebezoek betreffende de tweetalige lerarenopleiding in de Erasmushogeschool Brussel (EhB) en de Haute École Francisco Ferrer (HEFF). Het studiebezoek startte in de Erasmushogeschool Brussel, waarna er een bezoek volgde aan de Haute École Francisco Ferrer.

De heer Fouad Ahidar wordt aangeduid als verslaggever.

Bij aankomst worden de aanwezige raadsleden door Luc De Boever, departementaal Directeur M&M, wegwijs gemaakt in het gebouw van de Erasmushogeschool Brussel. Het is een recent gebouw dat uitgerust is met de modernste snufjes. Er werden een aantal créalabo's aan de raadsleden getoond.

Nadien volgt er een uiteenzetting over de werking en toekomst van de tweetalige lerarenopleiding door de heer Bram De Raedemaeker, pedagogisch coördinator, en mevrouw Hilde Van Lindt, die instaat voor de algemene coördinatie van de lerarenopleiding.

Het bezoek aan de Erasmushogeschool Brussel wordt afgerond met een gesprek tussen de raadsleden en 3 studenten.

Nadien wordt het studiebezoek verdergezet in de Haute École Francisco Ferrer. De raadsleden worden naar de school begeleid door Laurie Josens, coördinator van de tweetalige opleiding, en mevrouw Anne Posma, pedagogisch adviseur meertalig onderwijs bij de Stad Brussel. In deze hogeschool krijgen de raadsleden de kans om in dialoog te gaan met 7 studenten uit het 1ste en 2de jaar van de tweetalige lerarenopleiding.

1. Toelichting door de heer Bram De Raedemaeker, pedagogisch coördinator, en mevrouw Hilde Van Lindt, algemeen coördinator van de lerarenopleiding in de Erasmushogeschool Brussel

Het starten van de tweetalige lerarenopleiding had volgens **de heer Bram De Raedemaeker** verschillende doelen; namelijk het versterken van de tweede taal met het oog op het verruimen van de inzetbaarheid van leraren ter tegemoetkoming aan het lerarentekort en het verbeteren van de kennis van de onderwijstaal.

In deze opleiding wordt er meer tijd besteed aan de taal, zelfs aan het Nederlands. Uit de intakegesprekken met nieuwe studenten blijkt dat deze extra aandacht nodig is. Er worden nog veel taalfouten gemaakt, zelfs door Nederlandstaligen.

Er zijn ook nog andere zijdoelen:

* de opleiding in haar geheel versterken:

- beter taalonderwijs;
- onderwijs in zowel de onderwijstaal als de andere landstaal;
- uitwisselen van *best practices* ter innovatie van hoger onderwijs;
- leren werken met diverse klasgroepen in grootstedelijke context.

* de student een sterke opleiding geven:

- implementatie van verschillende onderwijsmethodieken (CLIL, TOL);

- het vereiste niveau behalen van de onderwijstaal en de andere landstaal;
- uitwisseling tussen studenten van de andere taalgemeenschap ter verrijking van de persoonlijke ontwikkeling.

Het kader van de EhB en de HEFF is heel verschillend. Binnen het curriculum bv. verschilt de plaats van de 2de taal. In de EhB is het Frans als 2de taal intracurriculair. Alle vakken, taken enz... met betrekking tot de tweetalige lerarenopleiding zitten verplicht ingebed in de opleiding.

In de HEFF is het Nederlands een extracurriculaire keuze. Het Nederlands als 2de taal wordt extra aangeboden. Het behalen van het *Certificat* is een voorwaarde om les in het Nederlands te kunnen geven.

Naast het curriculum is het onderwijs in beide scholen en de didactiek tegenover de vakkennis anders georganiseerd, net zoals vanaf volgend schooljaar de schoolvakanties niet meer gelijklopen.

Het project 'tweetalige lerarenopleiding' is gestart in het academiejaar 2017-2018. In de 3 daaropvolgende academiejaren lag de focus op de uitbouw van:

- het uitbreiden van het draagvlak bij docenten;
- curriculumanalyse en -bepaling;
- het gemeenschappelijk taalbeleid en taalverwervingsinstrumenten;
- stageplaatsen;
- gemeenschappelijke activiteiten intra- en extracurriculair;
- de vormgeving van het gemeenschappelijk curriculum rond 3 pijlers (ontmoetingen, didactische methode en het leren van de taal).

Vanaf het academiejaar 2020-2021 lag de focus op volgende 4 hoofddoelen:

1. Verdieping van concept:

- meer tweetalige lessen en tweerichtings-CLIL voor nog betere 2de taalverwerving;
- uitbreiding van de CLIL-taalstages;
- Erasmus Belgica-project waarbij studenten van de HEFF gedurende 1 semester les volgen in de Erasmushogeschool Brussel en waarbij Erasmusstudenten 1 semester les volgen in de HEFF;
- thematische Bachelorproeven;
- erkenning van de optie Nederlands op de HEFF via de toekenning van een *Certificat* dat studenten de mogelijkheid biedt om Nederlands te geven in het Franstalig basis- of immersieonderwijs.

2. Uitbreiding van het concept van de tweetalige lerarenopleiding naar andere opleidingen:

- zijinstromers: verkorte opleidingen (EhB)/horaire adapté (HEFF);
- andere lerarenopleidingen: kleuter/secundair onderwijs;
- andere opleidingen: organisatie management, accountancy...

3. Promotiestrategie:

- sensibiliseren voor tweetalige lerarenopleidingen én lerarenopleidingen in het algemeen in aanvulling met OCB-projecten rond rekrutering en behoud van leerkrachten: OCB-studiedag;

- affichecampagne naar studiekeizers in VGC-netwerk van bibliotheken, gemeenschapscentra, jeugdhuizen en sportclubs;
- campagne gericht op speelpleinanimatoren;
- digitale communicatiecampagnes;
- workshops voor studiekeizers.

4. Samenwerkingen initiëren tussen Nederlandstalige en Franstalige basisscholen van de Stad Brussel via gemeenschappelijke activiteiten:

- basisschool Leidstar en école fondamentale du Tivoli;
- twee “ateljees paraskoleir” vnl. in het Nederlands: Streetdance en Beeld;
- opstart meertalig koor voor kinderen, ouders, onderwijzend en niet-onderwijzend personeel van beide scholen;
- basisschool Peter Benoit en l'école primaire de Heembeek;
- twee “ateljees paraskoleir” vnl. in het Nederlands: Volleybal en schermen;
- circus in het Nederlands;
- basisschool Kakelbont en l'école primaire Bockstael;
- ninja voor een dag/ninja d'un jour: tweetalige sportdag.

Mevrouw Hilde Van Lindt, algemeen coördinator van de lerarenopleiding laat weten dat er veel vragen worden gesteld over het succes van de tweetalige lerarenopleiding. Er werden al veel vragen vanuit het parlement gesteld over:

- de in- en uitstroom van de studenten in de tweetalige lerarenopleiding;
- het aantal studenten dat het *Certificat* behalen op HEFF.

Daarnaast wordt er veel aandacht besteed aan de tewerkstellingsmogelijkheden.

De raadsleden vragen ook of er sprake is van een verbetering van de kennis van het Nederlands en het Frans bij studenten in beide hogescholen.

Op te merken valt volgens **mevrouw Hilde Van Lindt** dat er meer openheid van de studenten is voor de andere cultuur.

Door de tweetalige opleiding zullen leerkrachten ook beter gevormd zijn om les te geven in Brusselse context.

Tijdens het 1ste academiejaar dat er in de HEFF een tweetalige lerarenopleiding werd aangeboden, waren er 15 studenten op 108 die zich hiervoor hadden ingeschreven. Het aantal studenten dat zich nadien inschreef voor de tweetalige lerarenopleiding is ieder academiejaar gestegen. Voor het schooljaar 2021-2022 waren er 19 op 61 studenten voor deze opleiding ingeschreven.

In het academiejaar 2019-2020 maakten 3 studenten de tweetalige lerarenopleiding af. In het schooljaar 2020-2021 waren er dit al 10.

In de EhB startten in 2017 45 studenten met de tweetalige lerarenopleiding. De volgende academiejaren werd dit aantal niet meer behaald, maar waren er veel meer inschrijvingen voor persoonlijke deeltijdse trajecten.

Onlangs werd nagegaan of de studenten die in 2021 afstudeerden reeds een tewerkstellingsplaats hadden.

Voor de HEFF deden de afgestudeerden het volgende:

- 2 studeren verder voor een Educatieve Master;
- 2 immersieleerkrachten;
- 1 maître de langue seconde;
- 1 titularis van een 3de leerjaar lager onderwijs en geeft Nederlands in de school;
- 4 studenten hebben niets laten weten.

Voor de EhB was het resultaat:

- 30 % geeft les in Brusselse Nederlandstalige basisscholen;
- 20 % studeert verder.

Het organiseren van de tweetalige lerarenopleiding is niet gemakkelijk geweest. De afgelopen jaren waren er een aantal risicofactoren:

- de coronasituatie in het academiejaar 2019-2020 en het academiejaar 2020-2021;
- extra taakbelasting (optie NL + extracurriculaire activiteiten);
- verschillend kader/onderwijssysteem tussen de EhB en de HEFF;
- afhankelijk van het draagvlak docenten (uitbreiding);
- imago en aantrekkingskracht van het beroep van leerkracht;
- geen immersie in het Nederlandstalig basisonderwijs;
- hervorming van het onderwijssysteem aan Franstalige kant: ‘vermastery’ van de lerarenopleiding;
- de financiering.

Natuurlijk heeft de tweetalige lerarenopleiding veel opportuniteiten:

- gunstig maatschappelijk en politiek klimaat voor meertaligheid;
- bereidheid tot samenwerking van beide hogescholen (ontstaan bottom-upinitiatieven);
- integratie tweetalige lerarenopleiding in ‘vermastery’ van de Franstalige lerarenopleiding: de start is voorzien voor het academiejaar 2023-2024.

Ten slotte, haalt de spreker de perspectieven voor de toekomst aan:

- verder inzetten op de verdieping van het tweetalige lerarenopleidingsconcept;
- verder inzetten op verbreiding concept naar andere opleidingen;
- promotie van de tweetalige lerarenopleiding en andere lerarenopleidingen;
- verdere uitbouw alumniwerking;
- aangaan van een institutioneel samenwerkingsakkoord ter verruiming van samenwerking op andere domeinen.

Tijdens de toelichting werd er verwezen op het feit dat er geen immersie basisscholen zijn in het Nederlandstalig onderwijs. **De aanwezige raadsleden** beaamden dit en benadrukten dat dit een bevoegdheid is van het Vlaams Parlement dat de nodige onderwijsdecreten uitvaardigt.

De heer Arnaud Verstraete (Groen) begrijpt dat immersieonderwijs in Nederlandstalige scholen een verrijking zou zijn, maar het is volgens hem geen voorwaarde om leerkrachten te kunnen uitwisselen. Dit kan nu wel al. Omwille van onder andere administratieve moeilijkheden wordt dit amper gedaan.

De heer Fouad Ahidar (one.brussels-Vooruit) stelt zich vragen bij het grote salarisverschil tussen leerkrachten in het Nederlandstalig en Franstalig onderwijs.

Dit idee leeft inderdaad, maar volgens **mevrouw Hilde Van Lindt en mevrouw Anne Posma** verschilt het in werkelijkheid maar +/- 100 euro bruto.

Uit bevestigingen is ook gebleken dat het niet het salaris is dat leerkrachten tegenhoudt. Het is vooral de afstand en de cultuur die de overstap belemmeren. Leerkrachten hebben ook geen zin in tijdelijke uitwisselingen.

Aan de aanwezige studenten wordt gevraagd waar zij graag willen lesgeven.

De Franstalige student, die haar hele schoolcarrière in het Nederlandstalig onderwijs heeft doorlopen, wil graag lesgeven in een immersieschool. De andere 2 studenten kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs. Ze vinden het een pluspunt om de Franse taal goed te beheersen, zeker als ze kunnen lesgeven in het Brussels Nederlandstalig onderwijs.

Commissielid Arnaud Verstraete (Groen) vertelt uit eigen ervaring dat het lerarenverloop in immersiescholen groot is en dat de talenkennis van de 2de taal niet voldoende is.

De heer Bram De Raedemaeker benadrukt dat de tweetalige lerarenopleiding de problemen in het onderwijs niet kan oplossen. Er is nog steeds een groot lerarentekort, zeker in het immersieonderwijs. Er is inderdaad ook een groot verloop in deze scholen. Met de tweetalige lerarenopleiding probeert men dit probleem een beetje te verhelpen.

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld) heeft vernomen dat veel Franstalige immersiescholen geen vastgelegde methodes hanteren. **De heer Gilles Verstraeten (N-VA)** vraagt wat de Franstalige methodiek voor immersieonderwijs is. In Vlaamse immersiescholen wordt CLIL gebruikt. Is de methode voor immersiescholen decretaal bepaald of kiezen de immersiescholen zelf welke methodiek ze gebruiken?

Mevrouw Anne Posma verduidelijkt dat Franstalige immersiescholen inderdaad zelf hun methodiek mogen kiezen. Wel mogen bepaalde vakken zoals bv. religie niet in een andere taal worden gegeven.

De huidige generatie leerkrachten heeft in de opleiding geen informatie gekregen over CLIL. Nu zit het wel in het opleidingspakket van de toekomstige leerkrachten.

Met de op til zijnde onderwijshervorming in het Franstalig onderwijs zijn er veel vragen gerezen. Het idee is om van de leerkrachtenopleiding een masteropleiding te maken en het Nederlands niet meer op te nemen in het verplichte lessenspakket. De gastspreker zegt dat de HEFF dit heeft zien aankomen en daarom heeft vastgelegd dat de studenten uit de tweetalige lerarenopleiding bij hun afstuderen een *Certificat* krijgen. De opleiding Nederlands zit vervat in dit *Certificat*.

De aanwezige studenten geven aan dat het goed is dat hun kennis Frans wordt opgefrist. Vooral de activiteiten die samen met de studenten uit de tweetalige lerarenopleiding van de HEFF worden georganiseerd, bieden de studenten de mogelijkheid hun kennis bij te schaven.

In de opleiding lager onderwijs krijgen alle studenten lessen Frans.

Ten slotte, benadrukt **mevrouw Hilde Van Lindt** dat de financiering van de tweetalige lerarenopleiding niet onderschat mag worden. Deze opleiding kost veel. Niet alleen om leraren te vergoeden, maar alle bijkomende activiteiten die er worden georganiseerd zijn extra kosten.

De EhB krijgt subsidies van de VGC, de HEFF financiert zijn eigen werking. Deze werking wordt gefinancierd door de Stad Brussel.

Commissielid Fouad Ahidar (one.brussels-Vooruit) vraagt wat er allemaal wordt gedaan om het niveau van de kennis van het Nederlands van de studenten te verbeteren. Hij merkt zelf op dat jongeren het Nederlands gebruiken, maar veel fouten maken.

Vervolgens vraagt het commissielid hoe er wordt omgegaan met diversiteit. Er zijn veel meisjes die een hoofddoek dragen. Bij zijn weten is het dragen van een hoofddoek niet toegelaten voor leerkrachten in het Franstalig onderwijs.

Het project aan de EhB heeft volgens **de heer Bram De Raedemaeker** niet alleen te maken met Frans leren. Het gaat breder en gaat ook over omgaan met meertaligheid, meertalig zijn. Binnen het project zijn er studenten die het Nederlands versterken, maar andere studenten versterken het Frans. Volgend schooljaar wordt er nog nauwer samengewerkt met de taalversterkende diensten.

Het niet mogen dragen van een hoofddoek in Franstalige onderwijs is volgens **mevrouw Anne Posma** decretaal vastgelegd.

De heer Arnaud Verstraete (Groen) vindt de uitbreiding van de tweetalige lerarenopleiding naar de kleuterschool en de secundaire scholen een goed idee. Hij vraagt hoever dit project staat.

De heer Bram De Raedemaeker benadrukt dat dit een werk van lange adem zal zijn om een draagvlak te creëren. Momenteel wordt nog bekeken wat de mogelijkheden zijn.

Ten slotte, had **de heer Gilles Verstraeten (N-VA)** graag van de studenten vernomen of de liefde voor het Frans is toegenomen.

Twee studenten spreken thuis Frans, dus zij zijn wel vertrouwd met de Franse cultuur. De student uit Vlaanderen vindt het Frans leuker worden naarmate haar kennis van de taal verbetert.

2. Kennismaking met studenten uit de tweetalige lerarenopleiding in de Haute École Francisco Ferrer

Na de uitgebreide toelichting en gedachtewisseling in de EhB brengen de raadsleden een bezoek aan de Haute École Francisco Ferrer. De raadsleden krijgen de kans om van gedachten te wisselen met studenten uit de verschillende academiejaren van de tweetalige lerarenopleiding. In de EhB bestaat de tweetalige lerarenopleiding. In de HEFF wordt niet hetzelfde systeem toegepast. In de HEFF volgen studenten bovenop het normale lesrooster een extra pakket lessen Nederlands. Dit is een vrijwillige keuze.

Commissievoorzitter Gilles Verstraeten (N-VA) had graag vernomen waarom de aanwezige studenten hiervoor hebben gekozen.

Alle studenten benadrukken dat de opleiding zwaar is, zeker met de extra lessen Nederlands naast hun gewoon lessenpakket. Maar niemand van hen heeft op dit moment spijt van zijn keuze.

In het 2de jaar worden er bv. 4u lessen didactiek in het Nederlands gegeven. Dit zorgt al voor extra taken.

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v) vraagt wat de motivatie van de studenten is om deze tweetalige opleiding te volgen.

Enkele studenten hebben immersieonderwijs gevolgd en vinden het een logische stap om hun Nederlands te blijven onderhouden. De andere studenten vinden het belangrijk om voldoende kennis van de 2de landstaal te hebben. Het vergroot misschien ook de kansen op het vinden van een baan.

Een student heeft haar hele schoolloopbaan (kleuterschool, het lager onderwijs en het secundair onderwijs) doorlopen in het Nederlandstalig onderwijs. Ze vindt het een goed idee om haar verdere studies in haar thuistaal, het Frans, te volgen.

Wat **commissielid Arnaud Verstraete (Groen)** vooral benieuwd maakt, is waar de studenten les zouden willen geven. Is dit toch eerder in het Franstalig onderwijs of zien ze zichzelf lesgeven in een Nederlandstalige school?

Degenen die immersieonderwijs hebben gevolgd, zouden graag terugkeren naar het immersieonderwijs. Uit de bevraging blijkt dat de stap zetten naar lesgeven in een Nederlandstalige school niet zo evident is. Daar twijfelen de studenten over.

Een student zou het liefst alleen maar Nederlandse les geven aan leerlingen in het Franstalig onderwijs.

Commissielid Fouad Ahidar (one.brussels-Vooruit) vraagt of de studenten buiten de lesuren en lesmuren contact hebben met het Nederlands.

De samenwerking met de EhB verloopt volgens de studenten prima, niet alleen tijdens de lesuren. Er worden regelmatig naschoolse activiteiten georganiseerd voor studenten van de EhB en de HEFF. Zo wordt er soms samen uitgegaan, een feestje georganiseerd, enz...

Buiten de georganiseerde activiteiten spreken sommige studenten ook af met hun medestudenten uit de EhB.

Daarnaast proberen de studenten zoveel mogelijk naar Nederlandstalige tv-programma's te kijken.

Wordt er ook naar Nederlandstalige muziek geluisterd? Worden er lessen muziek in het Nederlands gegeven en worden er nog zanglessen gegeven, vraagt **commissielid Arnaud Verstraete (Groen)**.

De studenten knikken volmondig ja.

Raadslid Bianca Debaets (cd&v) merkt op dat er enkel meisjes aanwezig zijn. Ze had graag vernomen of en hoeveel jongens de lerarenopleiding volgen.

Inderdaad, het merendeel van de studenten zijn meisjes. In het 1ste jaar zijn 3 van de 20 studenten jongens. In het 2de jaar zit geen enkele jongen. **De studenten** hebben er geen verklaring voor waarom jongens niet kiezen voor een lerarenopleiding.

Er werd door enkele studenten aangehaald dat ze op kot zitten. **Mevrouw Bianca Debaets (cd&v)** vraagt of het makkelijk is geweest om een betaalbaar kot te vinden in Brussel. Het aanbod en vooral de prijs vormen op dit moment onderwerpen van discussie.

Twee studenten benadrukken dat het heel moeilijk was om een betaalbaar kot in de buurt van de HEFF te vinden. De meeste studenten wonen in Brussel.

Commissievoorzitter Gilles Verstraeten (N-VA) vraagt wie van de studenten na hun studies in Brussel wil blijven wonen.

De meesten studenten van buiten Brussel willen toch terugkeren naar hun *roots*.

Commissielid Arnaud Verstraete (Groen) polst naar de algemene indruk van de opleiding. Zijn er verbeterpunten? Wat is positief en moet worden versterkt?

Over het algemeen zijn de studenten heel tevreden over de opleiding. Sommige leerkrachten geven wel veel taken, maar voorlopig is het nog haalbaar.

Misschien kan er meer aandacht worden besteed aan de uitspraak. Er worden wel lessen gegeven om het Nederlands goed uit te spreken, maar de studenten twijfelen of dit wel voldoende is.

Waarom hebben de aanwezige studenten specifiek voor een lerarenopleiding gekozen, vraagt **raadslid Bianca Debaets (cd&v)**.

Dat de studenten 100 % uit overtuiging voor de lerarenopleiding hebben gekozen, blijkt uit hun reactie. Ze vinden het een hele uitdaging om leerlingen vaardigheden aan te leren en kennis bij te brengen.

Het OCB werd reeds aangehaald. Daarom vraagt **commissielid Khadija Zamouri (Open Vld)** of er een gelijkaardig centrum binnen het Franstalig netwerk bestaat.

Dat dit niet bestaat binnen de Franse Gemeenschap vinden de studenten een groot gemis. Ze kennen het OCB goed en gaan er vaak heen om de nodige informatie en documentatie op te zoeken.

Net zoals gevraagd aan studenten in de EhB, informeert **commissievoorzitter Gilles Verstraeten (N-VA)** of de liefde voor de Nederlandse taal is toegenomen tijdens de tweetalige lerarenopleiding.

Er was al enige affiniteit met de Nederlandse taal, zeggen de studenten. Anders zouden ze ook niet voor het aanvullende lessenpakket Nederlands hebben gekozen.

De verslaggever,
Fouad AHIDAR

De voorzitter,
Gilles VERSTRAETEN
